

ZAŠTITA MUZEJSKE GRAĐE U DJELU ANTUNA BAUERA

ŽELIMIR LASZLO

Tragična bi bila konstatacija jedne ankete upućene muzejima: Što muzeji poduzimaju u cilju stalne i sistematske zaštite muzejske građe?
A. Bauer

“Živjeti i raditi među spomenicima koji su već po svojoj vrijednosti posvećeni i namijenjeni vječnosti, živjeti i raditi s predmetima i djelima u kojima blistaju manifestacije ljudskog duha u najljepšim oblicima s najplemenitijim nakanama. Takav rad je život za sebe.”² Ove riječi izgovara Bauer 1944. godine na Radio-Zagrebu. “Živjeti i raditi” s “manifestacijama ljudskog duha” je privilegija, jer čuvanje “vrijednih predmeta” ima dubok humanistički smisao. A upravo to je posao muzealca i njegovo zadovoljstvo. “Osjećaj da je mnogi i mnogi vrijedni predmet otrgnuo od uništenja i propasti može ispuniti sakupljača osjećajem zadovoljstva”³ veli Bauer. Da bi sačuval “manifestacije ljudskog duha”, muzealac ih mora spasiti od uništenja i propasti. To je njegov zadatak i u tomu je smisao muzejskog djelovanja. Koji su motivi takva djelovanja? “Muzealac osjeća u svojim zbirka- ma vječnost i nepomičnost koja čeka da prođu vjekovi i da se u ničemu ništa ne promijeni”.⁴ To zaustavljanje vremena ili bolje skupljanje u jedan tren prošlosti,

sadašnjosti i budućnosti, bezvremenost, vječnost sadržana u muzejskim predmetima, mogućnosti i načini da se to u muzeju kao opredmećena “manifestacija ljudskog duha” čuva, izlaže, prenese, približi drugim ljudima - glavni je motiv Bauerova kasnijeg djelovanja. To ga je tjeralo da isprva više pažnje posveti “muzealitetu” a manje “muzealijama”, više “muzealnim vrijednostima” a manje “muzealnim objektima”, pa slijedom toga više značenju a manje tehničkoj ili fizičkoj zaštiti muzejskih predmeta. Otuda velik interes za muzeologiju i upornost da se ona i kroz postdiplomski studij afirmira. Otuda oduševljenje i priklanjanje tezama u kojima se tvrdilo: “Muzej ne sakuplja muzejske predmete nego ih stvara”⁵ ili “Muzej ne postoji bez muzejskih predmeta, muzeološki valoriziranih - muzejski predmet ne postoji ako nije muzeološki valoriziran”⁶. Drugim riječima, predmet nije dovoljan, ono vrijedno, vječno on stječe muzeološkom obradom u muzeju. Zato je muzeologija toliko važna. Njenom primjenom puki predmet postaje muzealitetom. Nije tema ovog napisa kritičko razlaganje takva stava te ga stoga i neću razmatrati, ali je on za djelovanje Bauera kao zaštitara “spomenika” važan. Svojom prvom zadaćom drži on rad na muzeologiji a ne na “zaštiti”. Kasnije to će se promijeniti.

Komentirajući 1971. godine aktualne diskusije koje su se odvijale u okvirima UNESCO-a i ICOM-a a među muzeološkim stručnjacima, Bauer piše “Nastojanje čovjeka da, po mogućnostima trajno, sačuva od prirodnog procesa propadanja i “zuba vremena” one objekte i djela koja za čovjeka

i njegovu humanizaciju nose određene vrijednosti - postojalo je i prije konstituiranja muzeja kao institucionalnih ustanova. Upravo ta činjenica bila je osnova geneze i konstituiranja muzeja u organizirane ustanove kojima je izvorna i primarna funkcija akumulacija i thesauracija ovih objekata i vrijednosti. Na ovaj osnovni zadatak i bit postojanja muzeja kao ustanove nadovezuje se cijeli kompleks daljnjih zadataka, koji traže u prvom redu određenu teoretsku razradu a onda i određenu organizacionu strukturu ustanove⁷. Potpuno je, dakle, svjestan što je izvorna i primarna funkcija muzeja, no istovremeno više ga zanima "cijeli kompleks daljnjih zadataka" od onih "izvornih". Tome je u svoje vrijeme posvetio gotovo sve svoje snage. O tome je najviše objavljivao i o tome je najviše govorio na postdiplomskom studiju. Usprkos tome opus direktno vezan uz tehničku ili fizičku zaštitu muzejskih predmeta nipošto nije malen. Kada se iz današnje perspektive sagledaju mnogobrojni članci, rasprave, referati i kada se od njih izdvoje oni koji govore o zaštiti, onda se lako može uočiti da je Bauer intervenirao svaki put kada je osjetio da je fizička opstojnost predmeta ugrožena. Jer "cijeli kompleks daljnjih zadataka" tada postaje besmislen. Bez predmeta u fizičkom smislu nema ni muzejskih predmeta, ni muzejskih zbirki, a niti muzeja samih. Stoga se zaštitom isprva bavi povremeno i sporadično smatrajući u to doba muzeologiju važnijom, da bi s vremenom, osjetivši svu dramatiku prijetnje fizičkog uništenja velikog broja predmeta, zbirki, pa i cijelih muzeja, zaštita postala

njegovom glavnom preokupacijom u sedamdesetim i osamdesetim godinama.

Kako bih ilustrirao "zaštitarsko" djelovanje Bauera, navest ću samo neke izvode iz članaka posutih po literaturi, za koje držim da su za njega tipični.

Još 1953. godine ljuti ga situacija muzeja u "pokrajinskim mjestima", danas bismo rekli u malim ili zavičajnim muzejima. "U pokrajinskim mjestima u kojima uglavnom postoji mogućnost, da se izvjesni materijal na terenu skupi, u kojima postoji izvjesna kulturna i historijska tradicija pa prema tome i kulturna baština, - u tim se mjestima često, s više pokušaja, da se osnuje muzej, izvjesni materijal sabirao, sabrao i opet razvukao. Konkretni slučajevi sa znatnim i vrijednim sabranim i rastepenim materijalom i dokumentima su u Vinkovcima, u Vukovaru, u Sisku, u Čakovcu, napokon školski primjer gradskih muzeja u Petrinji i Karlovcu, gdje su vrijedne zbirke rastepene i treba početi opet ispočetka."⁸ Sudbina spomenutih muzeja bila je raznolika, ali sam proces je ostao aktualan. Primjer za to je "muzej" u Jastrebarskom, gdje također valja opet početi ispočetka.

Godine 1967. razrađuje teze za kolegij muzeologije i tamo broji što sve treba obraditi u temi Konzerviranje i restauriranje muzejskih predmeta i zbirki:

"- Pojmovi prepariranja, konzerviranja i restauriranja muzejskih predmeta

- Uvjeti za čuvanje predmeta i zbirki u muzejima

- Prostor, svjetlo, vlaga, atmosferske prilike, zrak, temperatura, zagrijavanje kao

elementi zaštite i osiguranja muzejskih zbirki

- Konzerviranje i restauriranje predmeta u muzejima iz različitih materijala

- Dezinfekcija i dezinsekcija muzejskih predmeta

- Preventivna zaštita predmeta i zbirki

- Preparatorske, konzervatorske, restauratorske radionice i laboratoriji u muzejima i njihova oprema

- Specifičnosti preparatorske službe u prirodoslovnim muzejima.⁹

Doista kompletan popis i, da je bilo sreće i volje i da su svi ovdje navedeni elementi doista zaživjeli u muzejima, danas bismo bili u neusporedivo boljoj situaciji sa zaštitom muzejske građe nego što jesmo.

Temom zaštite kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba bavio se Bauer u nekoliko navrata. Godine 1968. cijeli sedmi broj *Muzeologije*, čiji je urednik bio, posvećuje toj temi. Objavljuje integralni tekst Haaške konvencije s Protokolom i navodi neka iskustva iz prošlog (misli se na II. svjetski) rata. U tekstu nalazimo i ove rečenice: "Da bi se u kritičnim momentima omogućilo osiguranje muzejskih zbirki i sprečila panika i bezglavo stanje bilo bi potrebno na vrijeme organizirati službu zaštite i predviditi sve mjere koje treba poduzeti u takvoj situaciji"¹⁰ i dalje "Koliko je potrebno na vrijeme osigurati štab za zaštitu kulturnih spomenika i ustanova pokazuje situacija u kojoj su se našli muzeji neočekivanim početkom rata 1941. godine..."

¹¹ Dalje slijede prave male upute o postupcima muzeja i muzealaca "u potrebi hitnje". Tu se preporučuje uređenje spremišta,

načini pakiranja, osiguranje fototeka, mikrosnimanje, protupožarna zaštita, izrada prioriteta po kategorijama, daju se savjeti za evakuaciju itd. Kamoli sreće da smo tadašnje Bauerove opomene i savjete prihvatili.

U nekim člancima u *Vijestima konzervatora i muzealaca* i biltenu *Informatica museologica* opominje Bauer na štetnost svjetla¹² i štetnost upotrebe hrastovine za ormare i police u kojima se čuvaju metalni predmeti. Da hrastovina šteti ponavlja uvijek iznova u nekoliko članaka očigledno nezadovoljan što se poslije tolikih opomena hrastovina još primjenjuje¹³. Na štetnost zagađene atmosfere upozorava u članku "Oštećenja slika u galerijama". Istraživanja obavljena pod pokroviteljstvom ICOM-a utvrdila su naime ozbiljna oštećenja slika u galerijama i muzejima Italije, Španjolske i SAD-a, a Bauer je time zgranut. "Rezultati su porazni", veli on i nastavlja "sudeći po rezultatima mjerenja zagađenosti zraka u Zagrebu vjerujemo da ni u našim galerijama nije situacija bolja"¹⁴.

Sedamdesetih godina osjeća se u objavljenim radovima dr. Bauera sve veća briga za opstojnost muzeja i predmeta u njima. Ta pomalo katastrofična tema aktualna je i danas pa ću joj stoga posvetiti malo više pozornosti.

Godine 1971. piše članak: *Integracija ili likvidacija muzejskih ustanova*¹⁵. U to doba pod pritiskom i prisilom vlasti nametane su muzejima "integracije" i "konfederacije" s Narodnim sveučilištima. Bauer diže svoj glas protiv takve politike i tvrdi: "...uklapanje muzeja u druge ustanove znači ukidan-

je muzeja kao samostalne muzejske ustanove”¹⁶. On se opire i protivi nesamostalnosti muzeja jer bi to štetilo njihovim fundusima. Stoga se poziva na Zakon o muzejima: “Prva i osnovna intencija pojedinih pasusa Zakona o muzejima je stručna pravna i efektivna zaštita muzejskog fundusa i vršenja zadataka muzejske službe za područje djelovanja dotičnog muzeja”¹⁷. U uvjetima “integracije” muzeji to ne bi mogli efikasno obavljati. Protivi se i “računskoj racionalizaciji”, floskuli kojom su vlasti opravdavale nametane integracije jer bi se time navodno smanjili troškovi pomoćnog osoblja u muzejima. “Često je”, piše Bauer, “jedan ukradeni predmet u nekom našem muzeju vrijedio više nego sve plaće svih čuvara i pomoćnog osoblja punih godinu dana”.¹⁸ To, dakako, opravdava troškove muzeja za čuvarsku službu i pomoćno osoblje, a namjeru vlasti prokazuje kao štetnu po nacionalnu baštinu.

Nezadovoljstvo načinom na koji se država i politička vlast odnosi prema muzejima bit će sve snažnije prisutna u napisima. Muzeji umjesto da spašavaju “dragocjenu kulturnu baštinu” troše energiju na puko preživljavanje. No Bauer još ne gubi nadu. Godine 1975. piše članak o mreži muzeja u Slavoniji¹⁹ i u njemu kaže: “Dijecezanski muzej trebao bi preuzeti zadatak i obavezu da spašava sav inventar koji danas iz crkava izlazi radi adaptacije crkvenog interijera za novu liturgiju. Ovo bi trebao biti prioritetni i aktuelni zadatak Dijecezanskog muzeja u suradnji sa svim muzejima u Slavoniji. Baš na ovom zadatku je međumuzejska suradnja i direktni

međumuzejski kontakti akutna potreba svih naših muzeja, na spašavanju dragocjene kulturne baštine koja često - radi neznanja i neupućenosti posjednika nestaje i propada.”²⁰ Ovdje, dakle, usprkos teškoj situaciji u muzejima, vjerujući u projekt “Mreža muzeja”, Bauer traži da muzeji pokušaju spasiti dio kulturne baštine koji na terenu propada i očigledno misli da se to može organizirati. Utoliko će veće biti njegovo razočaranje.

Problemi muzeja i u muzejima su se množili a Bauer pokušava intervenirati i usmjeriti muzejsku djelatnost na pravi put. Tako 1979. godine na Kongresu muzealaca, na kojem je održano savjetovanje o unapređenju muzeologije i muzejske djelatnosti, pokušava upozoriti na neodrživu situaciju. “Odgoj najdeficitarnijeg stručno-tehničkog kadra, od kojeg najviše ovisi tehnička zaštita muzejskih predmeta od propadanja, zaštita muzejskih zbirki, ograničen je na izolirane pokušaje”. To po Baueru nije dopustivo jer “odgoj i izobrazba ovog kadra je jedan od akutnih problema svih naših muzeja”²¹. Ugroženost muzejskih predmeta i svekolike kulturne baštine izaziva revolt i pokušaje da se stanje poboljša. Muzeologija više nije u prvom planu, u prvom planu je borba za puku opstojnost građe.

Nezadovoljan je i primjenom zakonske regulative pa u članku: “Zaštita muzejske građe sa aspekta muzejskih zakona”²² navodi: “Već sama činjenica da je ova tema postavljena kao osnovna i glavna tema ovog kongresa (IX. kongres SMDJ) dokazuje njezinu ozbiljnost i odgovornost prema zadacima vezanim za ovu temu. Ova činjenica istovre-

meno je i dokaz da smo, u zadacima koje nam ova tema nameće - nespremni”²³ i dalje: “Glavna i osnovna misao koja je sadržana u prijedlogu Zakona o muzejskoj službi bila je zaštita pokretnih spomenika kulturne baštine... koju bi planski morala vršiti mreža muzeja”²⁴. “Službu zaštite spomenika kulture - koja je posebnim zakonima fiksirana - vrše Zavodi za zaštitu... kao administrativni i organizacioni forumi ove službe. Ali, efektivnu službu zaštite najvrijednijih pokretnih spomenika kulture, najvrijednije imovine naše kulturne baštine, vrše isključivo i samo muzeji. Prema tome, muzeji su ne samo izvršioc i službe zaštite ovih spomenika kulture nego su i jedini isključivi nosioci kompleksne problematike i tematike te službe zaštite u kojoj zavodi uopće ne sudjeluju”²⁵.

Ogorčenje doseže vrhunac. Opravdano. Zatvaranje muzeja u sebe i svoje funduse, nedostatak “stručno-tehničkoga kadra”, zanemarivanje terena i neefikasnost službe zaštite spomenika kulture kada se radi o zaštiti tzv. pokretnih spomenika kulture, nedostatak sustavnih zakonskih rješenja, danas, petnaestak godina poslije ovih Bauerovih riječi možemo tvrditi, imalo je i još ima za posljedicu dugotrajno i posvemašnje zanemarivanje crkvenih inventara i zbirki, a ponegdje i fundusa muzeja. Štete za nacionalnu kulturnu baštinu su neprocjenjive. Spašavanje muzejskih fundusa i crkvenoga blaga u ovome ratu iznova je pokazalo koliko je Bauer bio u pravu i koliko je njegova misao još aktualna.

Opća kriza naših muzeja postaje glavna tema mnogih napisa.

“Kriza se u apsolutnoj većini naših muzeja odražava u smještaju muzeja u prostore koji ne pružaju uvjete za zaštitu muzejske građe sakupljene i pohranjene kulturne baštine - pomanjkanju prostora za rad i djelovanje muzeja - krizi u stručnom kadru - neizgrađenoj strukturi stručnog kadra - gotovo apsolutnom nedostatku i manjku tehničkog kadra u muzejima...”²⁶ - tako piše 1982. godine i nastavlja: “Prvi i osnovni zadatak muzeja je sabiranje pokretnih spomenika kulturne baštine, pokretnih spomenika umjetnosti, kulture i prošlosti... Drugi osnovni zadatak muzeja je da studijski sakupljene zbirke i vrijednosti kulturne baštine čuva, da osigura život ovih dokumenata prirode, kulture, prošlosti i umjetnosti, da ih očuvane prenosi u nasljedstvo sljedećim generacijama, da provodi zaštitu, konzervaciju i restauraciju sakupljene građe”²⁷. No kako to ostvariti kada je “povezanost muzeja s terenom više nego polemična...”²⁸ i kada nema pravog priručnika. “Za čuvanje i zaštitu muzejske građe isključiva je odgovornost stručnog i tehničkog muzejskog kadra. Priručnik za zaštitu, konzervaciju i restauraciju muzejskih zbirki mora biti stalno prisutni obavezni priručnik svakog stručnog i tehničkog radnika u muzeju”²⁹. Nezadovoljstvo radom muzeja, nedostatkom mara i ljubavi prema građi ogorčuje Bauera: “...dogada se da se prostorije depoa ne otvaraju i ne zrače, pa se na taj način navlači vlaga, tako da se u depoima, na uljenim slikama, nakote gljivice, da se slike od vlage deformiraju, da se kapitalna djela naše likovne umjetnosti upropaštavaju, jer kustos mjesecima nije zavirio u depo da bi

pogledao stanje zbirke koja mu je povjerena na čuvanje, dok, istovremeno, direktor muzeja ne da novac za popravak krova... Arheološki nalazi složeni na hrpi i ostavljeni u depou rapidno propadaju zbog nemara ili neznanja kustosa... Crv koji se pojavio u drvenim predmetima etnografske zbirke, u stilskim predmetima i namještaju, u baroknoj drvenoj plastici - nesmetano vrši svoju misiju razaranja i to pod zaštitom stručnog muzejskog kustosa... Tekstil je nesmetano prepušten moljcima i gljivicama”³⁰. Mislim da bi mnogi i danas našli dovoljno razloga da bar u nekim slučajevima podjele sa Bauerom svoje razočaranje.

Iako vjerojatno ne treba tako oštro suditi o našim muzejima i muzealcima, teško je poreći tvrdnju da je Bauer možda mnogo ranije od svih nas uočio sve bitne probleme koji muče muzejsku djelatnost, od potrebe za stručnim kadrom, adekvatnim prostorima, boljim zakonskim rješenjima, do potrebe da muzeji ponovno izidu na teren. Pri svemu tome teško je također poreći misao da ništa od svega toga nije ostvarivo bez volje i zanosu koji sasvim sigurno rese autora citiranih članaka.

Ovaj kratki i stoga dijelom površni prikaz Bauera kao zaštitara završit ću njegovim upitom koji je uputio u povodu apela ICOM-a 1980. godine u kojem se naglašava odgovornost za konzervaciju i zaštitu muzejskih predmeta. Bauer pita: “Hoće li ovaj apel Generalne konferencije ICOM-a, upućen svim muzejima i muzejskim radnicima, doći do naših muzeja i hoće li imati odjeka?”³¹ Doista da li je došao? Hoće li doći? Ima li odjeka? Ako nije i neće, na temelju

čega će onda buduće generacije moći doživjeti djela nastala “u najljepšim oblicima i sa najplemenitijim nakanama”, te “blistave manifestacije ljudskog duha” i “vječnosti”, koje su toliko zanijele mladoga Bauera da im je posvetio čitav svoj život?

Bilješke:

¹ Iz referata A. Bauera: Muzej sadašnjosti i njegov utjecaj na muzej budućnosti, održanog na savjetovanju “Savremenost kao muzeološka tema za budućnost”, Budva, 1981. godine. Objavljeno u Zbornik radova, br. 7, Sarajevo, 1982. g., str. 22.

² Iz predavanja koje je A. Bauer održao na Radio-Zagrebu 24. srpnja 1944. godine pod nazivom: Život i rad u muzejima. Kasnije objavljeno u Muzejskom arhivu br. 10, Zagreb, 1950. g. str. 5.

³ Isto str. 4.

⁴ Isto str. 5.

⁵ A. Bauer. Muzejski predmet kao eksponat, Zbornik radova 1 Sarajevo, 1975. g. str. 18. Teze su inače citati prof. Gluzinskog

⁶ Isto.

⁷ A. Bauer. Muzeologija u teoriji i praksi, Bilten Informatica muzeologica, br. 7, Zagreb, 1971. g.

⁸ A. Bauer. Muzejske zbirke - njihova organizaciona struktura, Muzeologija 1, Zagreb, 1953. g., str. 35.

⁹ Nastupno predavanje za kolegij “Muzeologija” na postdiplomskom studiju, Muzeologija, br. 6., Zagreb, 1967. g. str. 34.

¹⁰ A. Bauer. Neka iskustva prošlog rata, Muzeologija 7, Zagreb, 1968. g., str. 64.

¹¹ Isto, str. 65.

¹² Na svjetlo upozorava Bauer u članku: Savjetovanje o stručnoj i aktuelnoj problematici muzeologije i rada u muzejima, Vijesti muzealaca i konzervatora, godina XVII., br. 2, Zagreb, 1968. g. Tu ističe veliko značenje predavanja ing. Antuna Čopa: Problemi rasvjete u muzejima.

¹³ Na štetnost hrastovine upozorava Bauer u nekoliko navrata: 1951.g. u Numizmatičkom zborniku I., 1953. g. u Numizmatici V., 1963. g. u Numizmatičkim vijestima VIII., br. 19, 1964. g. također u Numizmatičkim vijestima XI., br. 21, 1970. g. u Biltenu Informatica museologica br. 4, i napokon u Zborniku radova, god. V-VI., br. 5-6, Sarajevo, 1979.-80. g.

¹⁴ A. Bauer. Oštećenja slika u galerijama, Informatica museologica, br. 29, Zagreb, 1975. g., str. 27-28.

¹⁵ A. Bauer. Integracija ili likvidacija muzejskih ustanova, Bilten Informatica museologica, br. 7, Zagreb, 1971. g., str. 30-33.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto str. 32.

¹⁸ Isto.

¹⁹ A. Bauer. Mreža muzeja u Slavoniji, Muzeologija br. 19., Zagreb, 1975. g.

²⁰ Isto str. 135.

²¹ A. Bauer. Uloga saveza muzejskih društava Jugoslavije i Kongresa na unapređenju muzeologije i muzejske djelatnosti, Zbornik radova, g. V.- VI., br. 5-6, Sarajevo, 1979.-80.g., str. 547.

²² A. Bauer. Zaštita muzejske grade sa aspekta muzejskih zakona, Zbornik radova, g. V.- VI., br. 5-6, Sarajevo, 1979.-80. g.

²³ Isto str. 31.

²⁴ Isto str. 34.

²⁵ Isto str. 37.

²⁶ A. Bauer. Muzej sadašnjosti i njegov uticaj na muzej budućnosti, Zbornik radova, g. VII., br. 7, Sarajevo, 1982. g.

²⁷ Isto str. 18.

²⁸ Isto str. 21.

²⁹ Isto.

³⁰ Isto str. 22.

³¹ Isto str. 22.

MUZEJSKI ZAKONI - DOPRINOS DR. A. BAUERA ZAKONODAVNOJ DJELATNOSTI U MUZEJIMA

JAGODA OKLOPČIĆ

Dr. Antun Bauer u svojim je zapisima uvijek isticao osnovnu funkciju muzeja.

“Muzeji su ustanove koji su izvršioi zadatka muzejske službe. Muzejska služba prikuplja, zaštićuje, naučno proučava i izlaže pokretne spomenike i dokumente kulture tehnike i prirode.”

Prema tome muzeji nisu sami sebi svrha. Oni su izvršioi zadaća koje od njih traži zajednica u kojoj djeluju. Dr. Bauer se zalagao da muzejska služba u cilju navedenih dužnosti mora biti utemeljena na zakonu i na zakonom utemeljenom stručnom nadzoru u svrhu utvrđivanja stručnosti te obradi i sređivanju muzejskog materijala.

Godine 1970. javlja se intenzivna potreba za bitnom izmjenom i dopunom organizacije muzejske službe. Teži se novoj koncepciji Zakona o muzejima koji ne bi zaostajali za razvojem muzeja. Novi zakon trebao bi se temeljiti na suvremenim muzeološkim konceptima koji bi odavali sliku kulturnog života sredine u kojoj djeluje.

Te iste godine na seminaru postdiplomskog studija Muzeologije u Zagrebu dan je zadatak Muzejskom dokumentacionom cent-